

Parti Program ve Tüzüklerin Feminist Perspektiften Değerlendirilmesi

	AKP	CHP	MHP	BBP	HDP
Parti içi disiplin mekanizması (cinsel taciz, aile içi şiddet vs. gibi durumlarda işletilen)	Parti içi disiplin mekanizması toplumsal cinsiyet eşitliği gözetilmeden düzenlenmiştir.	Parti Programı'nda kadına yönelik şiddetle mücadele ayrı bir başlık olarak kapsamlı bir şekilde yer alırken Tüzük'te belirlenen disiplin mekanizmasında bu mücadele paralelinde bir düzenleme yapılmamış.	Tüzük'te disiplin cezası gerektiren fiillerin belirlenmesinde cinsiyet temelli bir yaklaşım gözlemlenmemekte, diğer bir ifadeyle cinsiyetçi bir yaklaşım hâkim kılınmaktadır (Madde 78).	Parti içi disiplin mekanizmasında toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alan bir düzenleme yoktur.	"Kadınlara ve LGBT bireylere (özel alan da dahil) yönelik fiziksel ve/veya psikolojik her türlü şiddet, baskı, tehdit, cinsel taciz, aşağılama, egemenlik kurma gibi cinsiyetçi uygulamalara karşı" kimi uygulamalar söz konusudur. Şöyle ki, psikolojik baskı ve şiddet durumunda "uyarı, tekrar(lar)ı halinde üyelikten geçici uzaklaştırma ve/veya kesin çıkarma;" cinsel taciz, fiziksel şiddet durumunda "üyeliliği süreli dondurma, tekrar(lar)ı halinde geçici ve/veya kesin çıkarma" uygulanacağı belirtilmiştir. Ancak bu suçların doğrudan üyelikten kesin çıkarma cezasının altında tanımlanmayışı, böylesi bir tanımlama

					için “tekrar” beklenmesi soru işareti yaratmaktadır.
Parti kadın adayları maddi anlamda destekleyecek bir uygulama geliştirmiş mi?	Program’da bu yönde bir madde yok.	Program ve/ya da Tüzük’te bu yönde bir madde yok.	Program ve/ya da Tüzük’te bu yönde bir madde yok.	Program ve/ya da Tüzük’te bu yönde bir madde yok.	Program ve/ya da Tüzük’te bu yönde bir madde yok.
Parti Program ve Tüzük’ünde “kadınların aktif katılımı”na yönelik maddelere yer verilmiş mi?	Program’da, Kadın başlığı altında açılmış bir bölüm vardır (5.7). Bu bölüm kapsamında siyasi ve kamusal alana katılım, istihdam, kadına yönelik şiddetin önlenmesi, kadın örgütleriyle işbirliği gibi alt başlıkları görmek mümkün.	İl ve ilçe yönetim kurullarında her cinsiyetten en az %33 oranında üye bulunması ilkesi var. Ancak, burada “aday”lık esas. Dolayısıyla, aday yoksa, farklı cinsiyetten yer dolduruluyor. (Tüzük Madde 61a).	Parti Tüzüğü’nde kadınların siyasi katılımı sadece Kadın Kolları başlığıyla ilişkilendirilebilir.	Tüzük’te ve Program’da kadınların aktif katılımına yönelik maddeler yok.	Parti Programı’nda şu ifade yer almaktadır: “Bütün bu sürecin (kadınların her türlü sömürü ve tahakkümden kurtulmaları) tamamlanmasına kadar pozitif ayrımcılık ilkesinin uygulanmasını benimseyen Partimiz, tüm kurul ve çalışma alanlarında kadınların eşit katılım ve temsil hakkı için gerekli önlemleri alarak, düzenlemeler yapar; Anayasa ve yasalardan cinsiyetçi tüm öğelerin temizlenerek toplumsal cinsiyet eşitliğine göre yeniden düzenlenmesi için mücadele eder.”
“Kadın” Parti Program’ında	Parti programında özellikle Kadın başlıklı bölümde (5.7)	Program’da, “cinsiyet eşitliği” partinin öncelikler	Tüzük’te “kadın”lığın lafzı Kadın Kolları alt-	Tüzük’te “kadın” terimi sadece Kadın Kolları’na	Program’da parti kendisini şu şekilde

<p>nereye konuluyor? Kadın kavramı nasıl kullanılıyor?</p>	<p>kadın haklarıyla ilgili sorunların çözüme kavuşturulması partinin öncelikli amaçları arasına yerleştirilmiştir.</p> <p>Ancak Program'da, partinin öncelik verdiği demokrasi ilkesinin belirleyenlerinden biri olarak "rekabet" ön plâna çıkmaktadır. Serbest piyasa modeli içerisindeki, esasen erkeklerle özdeşleştirilen nitelikleri haiz, temel aktör olarak tanımlanan birey temelli bu yaklaşımda programa içkin cinsiyetçiliğin izi sürülebilir.</p>	<p>listesinde ayrı bir başlık olarak yer alıyor. Ancak, Program'ın diğer kısımlarında, cinsiyet eşitliğinin ayrı bir başlık olarak alınmasıyla çelişen (eril) yaklaşımın işaretlerini görmek mümkün. Örneğin, Parti'nin öncelikleri arasında belirlenen "insan hakları" başlığı altında "kadınların hakları"ndan bahsedilmiyor. Yukarıdaki maddeyle birlikte okunduğunda, burada, kadınların öznellik hallerinin baştan reddedildiği sonucuna varılabilir.</p>	<p>başlığında karşımıza çıkıyor. Kadın Kolları ise parti örgütlenmesi içerisinde yan kuruluşlar arasına yerleştiriliyor.</p> <p>Program'da "kadın"lığın lafzı "Aile, Kadın ve Çocuk" başlığında geçmekle kadın olmanın aileye ve çocuklara endekslendiği görülmektedir.</p>	<p>ilişkin olarak telaffuz ediliyor. Program'da, cinsiyet eşitliği "temel özgürlükler" başlığı altında ilkesel olarak benimseniyor.</p> <p>Program'da, kadınların katılımı, "Sosyal Güvenlik" başlığı altında kadınların iş yaşamına katılımlarına referansla karşımıza çıkıyor. Ancak, gerek kadınlardan bahsedilirken kullanılan "kadınlarımız" ifadesi gerekse kadınların iş yaşamına katılımlarında, "geleneksel aile yapımıza uygun yeni kanuni düzenlemeler" in ön-koşul olarak tespit edilmesi, partinin söylemine hâkim eril yaklaşımın örneklenmesi açısından önemli.</p>	<p>tanımlamaktadır: "Ezilenlerin ve sömürülenlerin; işçilerin, emekçilerin, yoksulların, farklı ulus, dil, kültür ve inançlardan tüm halkların, göçmenlerin, mültecilerin, kadınların, köylülerin, gençlerin, emeklilerin, engellilerin, LGBT bireylerin, küçük esnafın, dışlanan ve yok sayılan bütün halkların ve inanç topluluklarının, yaşam alanları tahrip edilenlerin bulunduğu ortak mücadele partisidir." Ki kadınlara ve LGBT bireylere yönelik ayrımcılıkla mücadele edileceğini, parti programının bütününde gözlemlemek mümkündür.</p>
<p>Parti program ve tüzüğündeki homofobi ve transfobi</p>	<p>Parti Tüzüğü'nde ve programında, doğrudan eril değerlerin</p>	<p>Parti Tüzüğü'nde ve Programı'nda, doğrudan eril değerlerin</p>	<p>Parti belgelerinde "cinsellik" teriminin geçtiği tek yer,</p>	<p>Parti Tüzüğü'nde ve Pogramı'nda, doğrudan eril değerlerin</p>	<p>Parti LGBT bireylerin hak mücadelesine de sık sık referans vererek şu ifadeleri</p>

	<p>hâkim olduğu bir dilden bahsetmek mümkün. Bu ise, bizi, doğrudan “heteronormatif bakış açısı”nın hâkim olduğu – heteroseksüel değerlerin normal kabul edildiği - yapılanmaya götürür.</p> <p>Yanı sıra, Parti Programı’nda ve Tüzüğü’nde “cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim” hakkında herhangi bir ifadeyle karşılaşılmıyor.</p>	<p>hâkim olduğu bir dilden bahsetmek mümkün. Bu ise, bizi, doğrudan “heteronormatif” bakışa götürür.</p>	<p>Program’da “Aile, Kadın ve Çocuk” başlığı kapsamında yer alan “Çocuk” alt-başlığında. Burada da cinsellik çocukların uzak tutulması ve karşısında korunması gereken bir olgu olarak “şiddet ve istismar”la birlikte sıralanıyor.</p> <p>Buna ek olarak, gerek Tüzük gerekse Program şovenist bir söylemin izlerini taşımakla parti belgelerine hâkim duruş homofobik olarak nitelendirilebilir.</p>	<p>hâkim olduğu bir dilden bahsetmek mümkün. Bu ise, bizi, “heteronormatif” bakışa götürür.</p> <p>Yanı sıra, Parti Programı’nda ve Tüzüğü’nde “cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim” hakkında herhangi bir ifadeyle karşılaşılmıyor. Esasen, parti programı, yukarıda, “kadın” teriminde de belirtildiği gibi, “cinselliksiz” bir program. Bu durum, yine, “heteronormatif” bakışa referansla anlaşılabilir.</p>	<p>kullanmaktadır: “Partimiz, heteroseksizmi bir tür ırkçılık olarak görür. Lezbiyen, gey, biseksüel ve transseksüellerin (LGBT) maruz kaldıkları homofobi ve transfobi temelli ayrımcılığa ve şiddete karşı mücadele eder. LGBT bireylerin özgürleşmesinin heteroseksüelleri de özgürleştireceğini savunan Partimiz, heteroseksüelliği zorunluluk olarak gösteren ve dayatan nefret söylemine ve nefret suçlarına karşı mücadele eder.”</p>
<p>Parti Programı’nda yerel siyasetle kadınlar arasındaki ilişkiye herhangi bir atıf var mı?</p>	<p>Program’da “halkın merkezi ve yerel yönetimle ilgili karar alma süreçlerine daha aktif olarak doğrudan katılımını sağlayacak olan referandum kurumunun tesisi ve etkinleştirilmesi en önde gelen hedeflerimiz arasındadır” (2.3) maddesi yer alırken bu maddenin özellikle kadınların karar alma süreçlerine erişimiyle</p>	<p>Program yerel yönetimleri kent sorunlarının çözümü düzeyinde ele alırken “yerel demokrasiyi, ulusal düzeydeki demokrasiye rakip olarak değil, onun tamamlayıcısı olarak benimser” ifadesine yer vermektedir. Ancak demokrasi kavramını ile kadınların katılım hakkı</p>	<p>Program yerel yönetimlere itafen şu cümleye yer vermektedir: “merkezî idare ve yerel yönetimlerin hizmete ilişkin olarak alacakları kararlara, hizmet verenlerle birlikte hizmet görenlerin de katıldığı komisyonlar teşekkül ettirilerek, vatandaşın</p>	<p>Program’da yerel yönetimlere ya da yerel siyasete dair herhangi bir madde bulunmamaktadır.</p>	<p>Program’da parti, kendi izleyeceği politik duruşun nasıl olacağı konusunda Yerel Meclislerin ve tüm Kongre bileşenlerinin karar vereceğini vurgulayarak Yerel Meclisler’e büyük bir önem verdiğini belirtmektedir.</p>

	olan ilişkisi somutlanmamaktadır.	arasındaki ilişki somutlanmamaktadır. Program taahhüt ettiği yeni yerel yönetim düzenini şu şekilde tanımlamaktadır: “laik cumhuriyetin, ülke bütünlüğünün, çoğulcu demokrasinin, örgütlü toplumun, bireyin gelişmesinin, insan haklarının, bireysel kültürel haklara ve kültürel mirasa duyarlılığın, korunmaya muhtaçların, çevrenin ve tüketicinin korunmasının da güvencesini oluşturacaktır.” Buradaki insan haklarına yapılan referans programın bütününe hakim olan “fırsat eşitliği” vurgusuyla bağdaşmamaktadır.	alınan kararların ve işlemlerin takibine ve performansın değerlendirilmesine katılımının sağlanması, her türlü devlet görevinin kişisel, siyasi ya da belirli bir grubun nüfuz yeri olmaktan çıkartılıp hizmet yeri olmasını sağlamak suretiyle kayırma ve yolsuzluğun önlenmesi zorunlu bulunmaktadır.” Ayrıca yerel yönetimlerin hizmet kapasitelerinin arttırılacağı taahhüt edilirken bu bağlamda kadınların sürece erişimine dair bir vurgu yoktur.	Yine yerele ilişkin katılım süreçlerine önem veren parti şu ifadenin altını çizmektedir: “Halkın yerelde karar alma ve uygulama süreçlerine en geniş katılımını sağlamayı amaçlar ve tüm farklılıkların kendini özgürce ifade edebileceği siyasi ve idari modellerin gerçekleşmesini hedefler.” Yerelde var olan “rant mücadelesine” atıfta bulunarak parti, yerel idarelerin ve hizmetlerin piyasaya terk edilmesine karşı mücadele edeceğini belirtmektedir.
--	-----------------------------------	--	--	---

¹ Bu çalışma Ka.Der Ankara İnceleme Komitesi tarafından 2011 yılında yapılmış ve çalışma çıktıları “Siyasi Parti Belgelerine Toplumsal Cinsiyet Üzerinden Bakmak” başlığıyla raporlaştırılmıştır. Kadın Koalisyonu Seçim İzleme Grubu bu çalışmayı, 2015 yılında katılım perspektifi üzerinden güncellemiştir.